

Gemeenschappelijke afspraken over de normen voor ruimte

Kinderen in Europa

De overheid is mede verantwoordelijk voor het creëren van veilige ruimte voor kinderen. Zowel de nationale als de regionale regeringen als de Europese Unie moeten normen opleggen, richtlijnen formuleren en onderzoek aanmoedigen.

In 1995 publiceerde het Netwerk Kinderopvang van de Europese Commissie het rapport 'Doelstellingen voor kwaliteit in voorzieningen voor jonge kinderen' (zie *Kinderen in Europa* nummer 7). Uit dat rapport bleek dat de eisen die in de toenmalige EU-lidstaten aan de opvangomgeving werden gesteld, sterk uiteenliepen. Bepaalde landen hadden een duidelijke visie: de pedagogische doelstellingen bepalen het ontwerp en de inrichting van de ruimte. In andere landen werd gekozen voor puur functionele gebouwen of goedkope prefab. Het rapport vermeldde dat soms té veel de nadruk werd gelegd op eisen aan de vertrekken. Terwijl ruimte vrijheid moet betekenen. Kinderen moesten de ruimte krijgen om hun omgeving te ontdekken. Het rapport stelde een aantal doelstellingen voorop. Zo moest er ten minste 6 vierkante meter binnenruimte zijn per kind jonger dan drie jaar, en ten minste 4 vierkante meter per kind tussen drie en zes jaar (opbergruimte en gangen niet inbegrepen). Ook moest er een directe toegang zijn tot de buitenruimte van ten minste 6 vierkante meter per kind.

We zijn nu tien jaar verder. Is de situatie erop vooruitgegaan? *Kinderen in Europa*

deed een kleinschalig onderzoek naar de ruimtenormen die op dit moment worden opgelegd of aanbevolen in de EU-landen en Noorwegen (zie tabel op pagina's 13 en 14). Alleen Italië legt (gedeeltelijk) de minimale normen voor de binnenruimte op die waren vooropgesteld in de kwaliteitsdoelstellingen van 1995. In Hongarije, Noorwegen en sommige voorzieningen in het Verenigd Koninkrijk gelden aanbevelingen voor de buitenruimte die verder gaan dan de doelstellingen. In vele landen ontbreekt het echter aan specifieke vereisten of zelfs aanbevelingen in verband met de noodzakelijke buitenruimte per kind. De minimale ruimte-eisen werden geleidelijk vervangen door aanbevelingen. In Denemarken ging dit gepaard met de decentralisatie bij de gemeentelijke overheden. In Engeland, Schotland en Wales, waar de regelgeving werd gecentraliseerd binnen de afzonderlijke *nations* en men nu gemeenschappelijke regels ontwikkelt voor alle voorzieningen, worden geen nationale wettelijke minimumeisen gesteld aan de buitenruimte. Binnen het Verenigd Koninkrijk gelden in Engeland, dat het grootste aantal commerciële voorzieningen telt, ook de laagste ruimte-eisen

voor twee- en driejarigen, namelijk minder dan 3 vierkante meter.

Het is teleurstellend dat, tien jaar na de eerste publicatie van de doelstellingen van het Netwerk voor Kinderopvang van de Europese Commissie, de toch al minimale normen nog altijd niet in de praktijk zijn gebracht. In sommige gevallen is de situatie zelfs verslechterd.

De Europese Unie telt nu 25 lidstaten, wat veel vergelijkend onderzoek mogelijk maakt en de kans biedt om de kosten van grootschalige studies te delen. Het zou ook mogelijk moeten zijn om meer onderzoek te financieren dat rechtstreeks betrekking heeft op kinderen.

Sinds de publicatie van de *Doelstellingen voor kwaliteit in voorzieningen voor jonge kinderen*, alweer een decennium geleden, is ons inzicht in het menselijk brein, in de ontwikkeling van het zicht, het geheugen en de taal, en de rol van emoties, spectaculair toegenomen. Daardoor is ook ons inzicht in het leerproces van kinderen veranderd. We moeten dan ook onderzoeken welke gevolgen dat heeft op de manier waarop de binnen- en buitenruimte moet worden ontworpen, ingedeeld en georganiseerd.

Ruimte-eisen voor voorzieningen voor jonge kinderen in geselecteerde Europese regio's en landen

Regio/land	Binnenruimte per kind ¹	Buitenruimte per kind
<p>Doelstellingen in verband met opvangomgeving en gezondheid, zoals vooropgesteld in de Doelstellingen voor kwaliteit in voorzieningen voor jonge kinderen (1995) van het Netwerk Kinderopvang van de Europese Unie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 0-3 jaar: minimum 6 m² per kind. • ouder dan 3 jaar: minimum 4 m² per kind (opbergruimte en gangen niet inbegrepen). • 5% extra ruimte voor gebruik door volwassenen. 	<p><i>Directe toegang tot de buitenruimte van minimum 6 m² per kind.</i></p>
<p>België – Vlaamse Gemeenschap</p>	<p>Aanbevolen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 0-3 jaar: 5 m² per kind. • 3-12 jaar: 4 m² per kind. <p>Eisen voor speelplaatsen en veiligheid, waaronder een risico-analyse en inspecties.</p>	<p>Geen vereisten.</p>
<p>België – Franse Gemeenschap</p>	<p>0-3 jaar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • slaapruijme: +/-2 m² per kind (max. 6 kinderen). • leef-/activiteitsruimte: 3,5-4 m² per kind. <p>Eisen voor speelplaatsen en veiligheid, waaronder een risico-analyse en inspecties.</p>	<p>Geen vereisten voor 0-3-jarigen.</p>
<p>Denemarken</p>	<p>Aanbevolen (keuken, personeelsruimte, kantoor en badkamer niet inbegrepen):</p> <ul style="list-style-type: none"> • 0-3 jaar: 3 m². • 3-6 jaar: 2 m². <p>Bijkomende eisen van het Ministerie van Werk en het Nationaal Agentschap voor de Onderneming en de Bouwsector, bijvoorbeeld minimum 12m³ lucht per volwassene (8m³ indien de ventilatie efficiënt werkt).</p>	<p>Geen vereisten: vroeger 10 m² per kind.</p>
<p>Frankrijk</p>	<p>Aanbevolen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leefruimte/algemene activiteitszones: 3-4 m² per kind. • Slaapruijme: 1,5-2 m² per kind. • Zones voor activiteiten in kleine groep: 1,5-2 m² per kind. • Ruimte voor ouders: 10-15% van de totale ruimte. • Personeelsruimte: 8-12% van de totale ruimte. 	<p>Geen vereisten.</p>
<p>Hongarije</p>	<p>Regels afgedwongen door geregelde inspecties:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jonger dan 3: 4 m² per kind. • 3-7 jaar: minimum 2 m² per kind. <p>Gedetailleerde eisen voor ruimtes zoals keuken, voedselopslagplaats, wasruimte, strijkkamer, personeelsruimte, kantoor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jonger dan 3 jaar: 10 m² per kind. <p>Regels beschrijven het oppervlakte-materiaal, de soort bomen en struiken en de verschillende zones: zandbak, zone voor waterspelletjes, klimrek, fietsen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 3-7 jaar: 10 m² per kind.
<p>Italië</p>	<p>Nationale wetgeving voor kleuterscholen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 3-5 jaar: 6,67 m² per kind. <p>Normen voor kinderen in crèches (0-3) worden bepaald door de regionale regeringen – zie hiernaast.</p>	<p>Nationale wetgeving voor kleuterscholen (kinderen van 3 tot 6 jaar): 18 m² per kind.</p>

¹ Alle informatie heeft betrekking op de voorschriften, tenzij anders vermeld.

Ruimte-eisen voor voorzieningen voor jonge kinderen in geselecteerde Europese regio's en landen

Regio/land	Binnenruimte per kind ¹	Buitenruimte per kind
Italië – Emilia Romagna	0-3 jaar: <ul style="list-style-type: none">• 8,5 m² activiteitenruimte per kind.• 3,5 m² voor algemene diensten.	<ul style="list-style-type: none">• Minimum 10 m² per kind.
Italië – Toscane	<ul style="list-style-type: none">• 0-3 jaar: 6 m² per kind.• 4 m² per kind voor multifunctionele ruimte voor spelactiviteit en rust.	<p>Minstens evenveel vierkante meter als binnen is bestemd voor de activiteiten van de kinderen.</p>
Nederland	<ul style="list-style-type: none">• 3,5m² 'speelruimte' per kind voor alle voorzieningen voor kinderen van 0-12 jaar, plus slaapruijme voor kinderen van 0 tot 1,5 jaar.	<ul style="list-style-type: none">• 0-12 jaar: 3 m² per kind.
Noorwegen	Aanbevolen: <ul style="list-style-type: none">• Jonger dan 3 jaar: 5,3 m² per kind.• 3 jaar: 4 m² per kind.	<p>Nationale richtlijn: de buitenruimte moet zes keer zo groot zijn als de binnenruimte. Natuurkindertuinen zijn verboden aan een binnenkindertuin.</p>
Spanje	Een ruimte van minimum 30 m ² met 2 m ² per kind, plus een polyvalente ruimte van minimum 30 m ² .	<ul style="list-style-type: none">• 0-3 jaar: minimum 75 m² exclusief gebruik.• 3-6 jaar: minimum 150 m² exclusief gebruik.
Spanje – Catalonië	<ul style="list-style-type: none">• 0-12 maanden: 4 m² per kind.• 1-2 jaar: 3 m² per kind.• 2-3 jaar: 2,5 m² per kind.• 3-6 jaar: 2 m² per kind. <p>Centra met kinderen ouder dan 3: een polyvalente ruimte met minimum 60 m².</p> <p>Centra met kinderen jonger dan 2: een verluieruimte van minimum 10 m².</p> <p>Alle slaap- en speelruimtes moeten zijn voorzien van geluïdsisolatie.</p>	<p>Centra met kinderen tot 6 jaar: minimum 300 m² exclusief gebruik.</p> <p>Centra met kinderen tot 2 jaar: minimum 75 m² exclusief gebruik.</p>
Verenigd Koninkrijk – Engeland	<p>Normen door de regering opgelegd voor alle voorschoolse voorzieningen, behalve kinderdagverblijven in scholen:</p> <ul style="list-style-type: none">• jonger dan 2 jaar: 3,5 m² per kind.• 2 jaar: 2,5 m².• 3-7 jaar: 2,3 m². <p>Gemeentelijke kinderdagverblijven verbonden aan scholen (vanaf voorjaar 2005, voorlopige richtlijn):</p> <ul style="list-style-type: none">• 2,1 m² per kind plus 0,45 m² per kind voor leermiddelen, in lijn met de nationale normen uit 2003 van 2,3 m² per kind.	<p>Geen nationale voorschriften. Kinderdagverblijven verbonden aan scholen moesten tot voor kort 9 m² per kind voorzien. Naar deze norm wordt nog verwezen in Sure Start-publicaties. Alle voorschoolse instellingen moeten 'veilig en goed onderhouden' zijn.</p>
Verenigd Koninkrijk – Schotland	<p>Alle voorschoolse voorzieningen, behalve gemeentelijke kinderdagverblijven.</p> <ul style="list-style-type: none">• Jonger dan 2: 3,7 m² per kind.• 2-3 jaar: 2,8 m² per kind.• 3 jaar en ouder: 2,3 m² per kind. <p>Gemeentelijke kleuterscholen (3-5 jaar):</p> <ul style="list-style-type: none">• 2,3-2,7 m² per kind, afhankelijk van de grootte van de klas.	<p>Geen nationale voorschriften. Gemeentelijke kinderdagverblijven verbonden aan scholen: 9,3 m².</p>

¹ Alle informatie heeft betrekking op de voorschriften, tenzij anders vermeld.